

[Undervisningsministeren]

Herudover indebærer lovforslaget, at amtskommunerne overtager de forpligtelser med hensyn til finansiering m. v. af kompenserede specialundervisning for voksne etableret af f. eks. oplysningsforbund, der hidtil har påhvilet kommunerne og staten i henhold til lov om fritidsundervisning m. v. Der fremsættes derfor også forslag til de fornødne konsekvensændringer af lov om fritidsundervisning m. v.

For at sikre en ligestilling for deltagerne imellem undervisning etableret af amtskommunerne og undervisning etableret på privat initiativ foreslås det endvidere, at amtskommunerne fremtidig afholder udgifterne til læremidler, befordring og indskrivningsgebyrer, der efter de gældende regler i lov om fritidsundervisning m. v. påhviler deltagerne.

Med disse bemærkninger, og idet jeg i øvrigt henviser til forslagene og bemærkningerne hertil, skal jeg anbefale lovforslagene til velvillig behandling.

Socialministeren (Eva Gredal):

Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforborg m.v.

(Lovforslag nr. L 189).

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand med flere love. (Særforborgens udlægning m.v.).

(Lovforslag nr. L 190).

Disse lovforslag, som hermed fremsættes, udgør sammen med de af undervisningsministeren fremsatte forslag om ændringer af lovgivningen inden for undervisningsministeriets område som følge af særforborgens udlægning sidste led i den reformlovgivning, der er et resultat af socialreformkommissionens arbejde.

Senest under behandlingen af bistandslovforslaget var særforborgens fremtidige placering genstand for overvejelser i folketingets socialudvalg, som i sin afsluttende udvalgsbetænkning over dette forslag gav udtryk for, at det ville være ønskeligt, at en decentralisering af den samlede særforborg kunne ske, så vidt muligt 1. april 1978.

Jeg nedsatte derfor i oktober 1975 et udvalg om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforborg med repræsentation for bl. a. De samvirkende Invalideorganisati-

oner og de kommunale organisationer. Udvalget fik til opgave at udarbejde indstilling om den fremtidige arbejdsdeling mellem kommunerne, amtskommunerne og staten for så vidt angår den fremtidige bistand til særforborgens klienter. Resultatet af dette udvalgsarbejde var en enig indstilling om, at særforborgen ophæves som begreb samtidig med, at de bestående institutioner stort set uændrede overføres til amtskommuner og kommuner, der pålægges ansvaret for videreførelsen af foranstaltningerne for særforborgens klienter.

Efter indstilling fra dette udvalg nedsatte jeg herefter et gennemførelsesudvalg, hvor også både invalideorganisationerne og de kommunale organisationer er repræsenteret. Gennemførelsesudvalget har til opgave at behandle udkast til lovbestemmelser om særforborgens udlægning og at bistå med og følge forberedelserne til den del af udlægningen, der lokalt forestås af regionale gennemførelsesudvalg.

De lovforslag, som nu fremsættes, bygger på de forhandlinger, der i gennemførelsesudvalget har været ført om en løsning, som de i udvalget repræsenterede organisationer har kunnet give tilslutning til.

Jeg har også drøftet udlægningen med repræsentanter for samtlige brugerorganisationer, der har udvist en positiv indstilling over for udlægningen, og jeg har i videst muligt omfang efterkommet de fremsatte ønsker.

Inden jeg går nærmere ind på lovforslagene, vil jeg gerne pege på to hovedhensyn, der har været afgørende for udformningen, dels hensynet til at fremme normaliseringen og integrationen af det nuværende særforborgsklientel – et mål, som forborgen længe har tilstræbt, og som et administrativt opbygget »båsesystem« ikke bør lægge hindringer i vejen for – og dels hensynet til at sikre, at de omlægninger, der sker, hverken i en overgangsperiode eller på længere sigt medfører forringelser af det eksisterende serviceniveau.

Normalisering og integration søges i lovforslagene fremmet gennem ophævelsen af begrebet særforborg; i lovforslagene sondres der således ikke mellem forskellige særforborgsgrupper, men de hjælpeforanstaltninger, som eksisterer inden for særforborgen i dag – i form af behandling, undervisning, oplæring, beskæftigelse og særlig bistand og pleje – indpasses i den lovgivning og hos de myn-

[Socialministeren]

digheder, der, når vi ser på de almene tilbud, har opgaverne og ansvaret. Dette betyder for de opgavers vedkommende, der efter principperne for udlægningen indholdsmæssigt hører under den sociale lovgivning, at det er kommunernes sociale udvalg og, hvis det drejer sig om specialbistanden, amtskommunens social- og sundhedsudvalg, der skal sørge for, at der ydes den enkelte handicappede den bistand, der er behov for. Her vil jeg dog gøre den bemærkning, at der er visse opgaver, der er af en så speciel karakter, at de fortsat bør bevares i statslig regie. Dette er baggrunden for, at f. eks. Kennedy-instituttet foreslås videreført med staten som driftsherre.

At der er en fordeling af opgaverne mellem kommuner og amtskommuner, alt afhængigt af, om der er tale om almene eller mere specielle hjælpeforanstaltninger set i relation til, hvilke personer eller grupper af personer en hjælpeforanstaltning stilles til rådighed for, svarer helt til de principper for opgavefordelingen mellem kommuner og amtskommuner, der i øvrigt er lagt til grund ved udlægning af opgaver fra statslig regie.

At ansvaret for de mere specielle foranstaltninger placeres hos amtskommunen, indebærer, når det drejer sig om særforsorgens udlægning, derfor også, at det må være amtskommunerne, der som altovervejende hovedregel får ansvaret for, at de eksisterende hjælpeforanstaltninger over for særforsorgens klienter videreføres, og dermed ansvaret for at sikre, at det eksisterende serviceniveau ikke forringes – det andet hovedhensyn bag disse lovforslag.

Dette tilgodeses i forslaget til udlægningsloven ved, at den enkelte særforsorgsinstitution overføres til den amtskommune, i hvilken institutionen er beliggende, og for de selvejende institutioners vedkommende ved, at beliggenhedsamtskommunen forpligtes til at indgå overenskomst om fortsat benyttelse af den selvejende institution.

Det opnås endvidere ved, at det sikres, at de amtskommuner, som ikke selv får overført institutioner, kan opfylde deres forpligtelser med hensyn til institutionstilbud gennem lovforslagets § 6 om institutionernes dækningsområde, hvorefter de institutioner, der overføres, skal modtage klienter fra det område, som institutionen dækkede inden udlægningen.

Det opnås også ved den generelle bestemmelse om udbygningsplaner i udlægningslovforslagets § 7, hvorefter de udbygningsplaner for den samlede særforsorg, der skal udsendes inden den foreslåede udlægningsdato, 1. januar 1980, er bindende for amtskommunerne i de første 5 år efter udlægningen, således at ændringer i disse udbygningsplaner i denne periode kræver særlig godkendelse.

Den fremtidige planlægning vil i øvrigt ske ved, at planerne indgår i de udbygningsplaner, amtskommunerne skal udarbejde efter den sociale styrelseslov, skolestyrelsesloven og amtets sygehusplaner.

Til opretholdelse af serviceniveauet er det desuden sikret, at alt personale ansat ved særforsorgens institutioner får tilbud om fortsat ansættelse efter udlægningen. Lovforslaget tager ganske vist kun direkte sigte på det egentlige statstjenestemandspersonale, således som det har været tilfældet ved tidligere opgaveoverførsler fra statslig regie, men der er fra repræsentanterne for de kommende arbejdsgivere – kommuner og amtskommuner – givet tilsagn om, at samtlige medarbejdere vil få tilbudt fortsat ansættelse.

Endelig sikres serviceniveauets opretholdelse økonomisk derved, at kommunerne og amtskommunerne, som efter udlægningen skal afholde udgifterne til bistanden til klienterne, gennem de generelle tilskud får kompensation for merudgifterne svarende til statens besparelse ved udlægningen.

De opgaver, der efter særforsorgens udlægning skal løses inden for rammerne af den sociale lovgivning, indeholdes i forslag til lov om ændring af lov om social bistand.

Med ændringsforslaget til bistandsloven pålægges der amtskommunerne forskellige opgaver, og det præciseres, hvilke forpligtelser amtskommunerne vil få med hensyn til specialbistand til personer med vidtgående fysiske eller psykiske handicap – et udtryk, der omfatter samtlige de af særforsorgen i dag omfattede klientgrupper.

Beskrivelsen af statens forpligtelser over for særforsorgens klienter i dag findes i bistandslovens § 117, hvor det er anført, at klienterne modtager behandling, undervisning, oplæring og beskæftigelse samt særlig pleje og bistand på særforsorgens institutioner.

Jeg vil gerne her understrege, at der ikke sker nogen indskrænkninger i forpligtelsernes omfang, fordi disse overføres. Forpligtel-

[Socialministeren]

sen til at stille bistandslovens almene ydelser til rådighed påhviler som udgangspunkt allerede kommunernes sociale udvalg, og det er derfor ikke nødvendigt at give særlige regler herom.

De specielle forpligtelser, som staten nu har, er udtrykkeligt beskrevet i de ændringsforslag til bistandsloven, hvor amtskommunens forpligtelse til at opfylde dem i fornødent omfang er indpasset i afsnittene om de enkelte hjælpeformer. Eksempelvis skal jeg blot nævne, at amtskommunens socialcenter skal stille sagkyndig bistand til rådighed for den kommunale rådgivning eller i særlige tilfælde selv påtage sig rådgivningsopgaver for de klienter, der ikke opholder sig på institution.

Det påhviler endvidere amtskommunen at sørge for videreførelsen af særforborgens specialinstitutioner og det i denne forbindelse nødvendige antal institutionspladser til varetagelse af de aktiviteter i form af f.eks. behandling, oplæring og beskæftigelse, som er iværksat her. Dette gælder specialdaginstitutioner, revalideringsinstitutioner, beskyttede værksteder, daghjem og dagcentre samt boinstitutioner for personer med vidtgående fysiske eller psykiske handicap. Amtskommunens rolle bliver på dette område som på andre områder, hvor ydelsen til den enkelte har karakter af »specialbistand«, at udspænde et »sikkerhedsnet«, således at de behov kan opfyldes, som ikke automatisk opfanges af de mere almene tilbud, fordi disse ikke kan dække den enkeltes individuelle behov.

Jeg har i de foregående bemærkninger ønsket at tydeliggøre, at hovedsigtet med særforborgens udlægning er en ændring af de administrative rammer, som under en håndfast afgrænset statslig særforborg hidtil har isoleret de grupper af handicappede, hvis handicap har kunnet rubriceres som åndssvage, blinde, døve, vanføre osv., uden at det går ud over kvaliteten af bistanden til den enkelte. Heri ligger imidlertid også, at der med hele det lovkompleks, som danner grundlag for særforborgens udlægning, er tale om en rent administrativ reform, og at der derfor heller ikke i udlægningen ligger noget løfte om automatiske forbedringer af ydelsernes indhold eller standarden, fordi andre myndigheder overtager ansvaret. Men i og med, at man med udlægningen skaber bedre forudsætninger for en koordineret ind-

sats, skabes der selvfølgelig også forudsætninger for en bedre udnyttelse af ressourcerne til gavn for den enkelte bruger.

Jeg finder det imidlertid også meget væsentligt at understrege, at denne administrative omlægning fra en egentlig »enhedsforborg«, som særforborgens er, til en ordning, hvor der både påhviler kommuner og amtskommuner opgaver, og hvor forskellige forvaltningsgrene skal inddrages i opgaverne, stiller store krav til det samarbejde, der skal tilrettelægges, for at udlægningen kommer til at virke efter sin hensigt. Det stiller krav til udformningen af de administrative retningslinier, og det stiller krav til det forberedende arbejde, der skal i gang i såvel kommuner som amtskommuner.

Jeg tillægger det i denne forbindelse afgørende betydning, at det ved nedsættelsen af det centrale og de regionale gennemførelsesudvalg er lykkedes at etablere nogle organer med en så bred sammensætning, at de omfattende arbejdsopgaver, der påhviler disse udvalg, kan blive løst på den bedst mulige måde. Over for de lokale gennemførelsesudvalg er der således lagt betydelig vægt på, at såvel handicaporganisationerne som særforborgens personale inddrages i arbejdet. Et sådant samarbejde med bistand bl. a. fra handicaporganisationerne er jeg også overbevist om vil danne et godt grundlag, når der skal tages stilling til oprettelse af rådgivende forbrugerorganer på amtskommunalt plan – en af de ting, som ændringsforslaget til den sociale styrelseslov giver regler om.

Selv om særforborgens lægges ud til amtskommuner og kommuner, bliver der en række opgaver tilbage hos de centrale myndigheder. Til støtte for løsningen af disse opgaver foreslås der derfor i styrelseslovforslaget nedsat et centralt handicapråd.

I denne forbindelse vil jeg endelig pege på, at de eksisterende særlige konsulentordninger for blinde, døve, tunghøre og vanføre foreslås opretholdt i statslig regie, og at der samtidig etableres en lignende konsulentordning for åndssvage. Når konsulentordningerne foreslås opretholdt i statslig regie, skyldes det ikke mindst ønsket om at bevare den nære kontakt til de enkelte handicaporganisationer, således at man fortsat vil kunne trække på deres store erfaring og viden.

[Socialministeren]

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til tingets hurtige og velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende den forestående revision af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 40. Fremsat 10/1 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Det radikale venstres forslag til folketingsbeslutning i anledning af revisionen af loven om radio- og fjernsynsvirksomhed viser glædeligvis, at socialdemokratiet og det radikale venstre er enige om målsætningen for radio- og fjernsynsvirksomhed her i landet.

Vi er enige om, at der fortsat skal bestå et offentligt, uafhængigt monopol på radio- og fjernsynsvirksomhed. Vi er enige om, at der skal være sikkerhed mod politisk indflydelse på de enkelte programmer og programlægningens enkeltheder. Vi er enige om, at et repræsentativt udsnit af landets befolkning skal have indflydelse på forvaltningen af den uafhængige offentlige institution, som Danmarks Radio er og fortsat skal være. Vi er også enige om, at der skal skabes en ordening, som sikrer en afbalancering af udsendelsernes indhold, således at hele landet får mulighed for at præge programmerne.

Jeg vil gerne fremhæve den betydning, jeg tillægger denne enighed med det radikale venstre, netop fordi jeg anser dette parti for at være præget af frisind på det kulturelle område og af stor ansvarlighed, når det gælder alsidigheden inden for landets kulturliv og her specielt massemedierne.

Den bærende idé i både regeringens og det radikale forslag er en decentralisering svarende til bestræbelserne, der er sket i de senere år, ikke mindst på kulturlivets områder. Decentraliseringstankerne i regeringens forslag har jeg redegjort nærmere for her i

tinget den 22. november, og jeg har henvist til dem i bemærkningerne til radiolovsforslaget og ligeledes ved fremsættelsen.

Det forslag, som er fremsat af hr. Niels Helveg Petersen, betyder en opsplitning af Danmarks Radio i to radioinstitutioner med hver sin uafhængige programredaktion både på radiosiden og på fjernsynssiden. I bemærkningerne nævnes det, at der hermed er opnået en vis grad af decentralisering. Det svarer ikke til de forestillinger, jeg gør mig om indholdet af en decentralisering, da der savnes et vigtigt element, nemlig den direkte lokale indflydelse. Jeg ser i forslaget snarere en deling i to af Danmarks Radios hidtidige monopol. Det imødekommer ønsket om konkurrence mellem uafhængige programredaktioner og valgmuligheder mellem de forskellige redaktionelle linjer. Når man skal følge tankerne om deling af monopolet, så finder jeg det rigtigere at udforme det således, at det bliver et led i en egentlig og mere vidtgående decentralisering. Det andet minder for meget om en Danmarks Radio i Gyngemosen og en Radio Baunsgaard i Århus. Det radikale forslag kan være godt og rigtigt for Århus, men hvad med Ålborg, Odense, Esbjerg og andre steder?

I øvrigt er det radikale venstres forslag præget af et ønske om en klar adskillelse mellem økonomi og programansvar – den problematik, som har været diskuteret gang på gang, også i forbindelse med tidligere lovrevisioner. Jeg mener, at konklusionen med rette hver gang er blevet, at en fuldstændig adskillelse ikke lader sig gennemføre. De, der har ansvaret for programmerne, må nødvendigvis også have det økonomiske ansvar. Og de, der røgter de økonomiske spørgsmål, kan ikke undgå derved også at få indflydelse på programmernes omfang og kvalitet. En klar adskillelse vil derfor efter min opfattelse ikke kunne lede til den uafhængighed i programvirksomheden, som både det radikale venstre og mit parti ønsker.

Jeg tror, vi skal gøre os klart, at den ansvarsfordeling, som er etableret – både ifølge lovgivningen og ifølge praksis – mellem økonomi og programmer og derved mellem på den ene side generaldirektør og radoråd og på den anden side kulturministerium og folketing, er en balance, der er nået efter lang tids erfaring, og som har vist sin holdbarhed. Ganske vist må man indrømme, at den ba-